

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

320 - 22 עמודים

דרשת שבת הגדול
תש"ס מאת הגאון ר'
חיים יהודה כ"ץ
שליט"א אב"ד ור"מ
סערדעהעלי, הרה"צ
המכשיר של העירוב
בבארא פארק, ובו הרחיב
הדיבור על כמה דברים
הנוגעים להעירוב החדש
הלכה למעשה.

קונטרס

ערשת שבת הגדול

מכ"ק הגה"צ
מו"ה חיים יהודה כ"ץ שליט"א
אב"ד ור"מ סעדאהעל

יוצא לאור ע"י וועד העירוב דבארא פארק
ניסן תש"ס לפ"ק

קונטרס זה נעוץ ע"י
מכון נחלי בינה סערדאהעלי

יכולים להשיגו בהארעם
1513-44th Street
(718) 854-1612

דרשת שבת-הגדול

דרשת שבת-הגדול שנת תש"ס לפ"ק
מכ"ק הגה"צ אב"ד ור"מ סערדאהעלי שליט"א

חלק הפתיחה &

זאת תהי' תורת המצורע ביום מרתתו והובא אל הכהן: וצ"ב כוונת הב' מה שאמר כאן והובא אל הכהן שהוא מיותר, דתיכף אחר זה כ' ויצא הכהן וגו'.

ובמדרש (רבה פרשה מז, ב) הה"ד (תהלים לג) מי האיש החפץ חיים, מעשה ברוכל א' שהי' מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והי' מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים אודקין עלי, ר' ינאי הוה יתיב ופשט במרקליניה, שמעי' דמכריז מאן בעי סם חיים, א"ל תא סק להבא זבין לי, א"ל לאו אנת צריך לי ולא דכוותך, אמרח עלי, סליק לגבי' הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתרי' נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב, א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, עד שבא רוכל זה והודיעו מי האיש החפץ חיים, לפיכך משה מזוהר את ישראל ואומר להם זאת תהי' תורת המצורע תורת המתניא רע, עכ"ל המדרש, וצ"ב מה חידש הרוכל בהב' מה שלא נראה בו, ממילא לשאר המון עם חידש שיתנו לב להתבונן מה שהב' אומר, אבל מה חידש לר' ינאי, ויותר מזה שאמר כל ימי הייתי קורא פ' זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט מה לא היה יודע ומה נפשט לו ע"י הרוכל, והלא לא אמר רק כפשוטו מה שכ' בהפסוק.

ויש איזה גירסא הוציא לו ספר תהלים מכורך, וצ"ב מה הכוונה בזה, ושמעתי ממרן אדמו"ר מסאטמאר ז"ע שאמר הכוונה בזאת, דהנה ישנם כמה אנשים שרואים האיסור של לשה"ר נצור לשונך מרע וכו', אבל אינו מבחין בכך שיש עוד פסוק בתהילים שנאמר הלא משנאך ה' אשנא ובתקוממך אתקומט תכלית שנאה שנאתים, שישנם רשעים שאדרכה צריכין לדבר עליהם ולהתקומט עמהם, וצריכין לידע ב' כתובים ביחד שעל יהודי כשר יש איסור לדבר לשה"ר ועל רשעים מותר ומחוייב לדבר, וזה הי' הכוונה במה שרביא הרוכל ספר תהלים מכורך להורות שבאותו ספר תהלים שכ' נצור לשונך מרע כ' ג"כ משנאך ה' אשנא, וכורכם ביחד כי צריכין לקיים גם שניהם עכד"ק.

דרשת שבת-הגדול

ואפ"ל ג"כ עפ"מ שכ' זקני ז"ל מסעדרדהעלי בהסכמתו לס' אור
לישרים וז"ל שמעתי מפ"ק הגאון הדור צדיק יסוד עולם אב"ד דק"ק שאמלוי
שליט"א בנעימים, לפרש דברי המדרש בשרתי צדק בקהל רב, וכי מה
בשורה היו צריכין ישראל בימי דוד והלא כל ימיו של דוד מעין דוגמא של
משיח ה' אלא שהיה פותח דורש לפניהם דברי תורה שלא שמעתן אזון
מעולם (ילקוט ר"פ ויקהל), דהנה ידוע דבשורה פתאומית אף לטובה יוכל
להזיק ולסכן את אדם השומע,

על כן צריכים להשמיע לו זאת בהדרגה ולהלבישו בדברים אחרים
ולהעטיפו במעטפה אשר רומז על הדבר הנתחדש עד אשר מעט מעט
יתרגל ויתודעו לו הדברים כהוייתן וכצורתן, ועיין באוה"ח הקדוש פ' ויגש
עה"פ ויגדו לו לאמור עוד יוסף חי וכו', חל"ק טעם אומרו לאמור, נתחכמו
לבשרו בדרך שלא יסתכן יעקב, כי דבר ידוע הוא כי בשורה טובה כשתהיה
על יגון ומה גם כשתהי' מופלאת לרוב השמחה יסוכן האדם ויחלש ויגוע
פתע פתאום, אשר ע"כ חששו על הדבר ונתחכמו לדבר אליו בדרך שלא
תארע תקלה, והוא אמרו ויגדו לו לאמור פי' אמרו לו שיש להם בשורה
לאמור לו וכוה תתרחב נפשו וישמח לכו, ואח"כ אמרו לו עוד יוסף חי ולא
נסתכן כי הוכן בלבו הכנת קבלת בשורה טובה עכ"ל, וכן הוא במוסר
ותוכחה אם מיד בפתח דברו יוכיחו ויגלה חטאו ועונו וכחשו בפניו יענה,
לא יכנסו הדברים ללב השומע לרכך קשה ערפו, רק צריך להלביש את
הדברים במשל ובמליצה ובדברי תורה הנאמרים בחן ובשכל טוב להעיר אזון
השומע מענין לענין באותו ענין בדרך בשורה כנ"ל, ואז יעשו הדברים רושם
בלב השומע, וזה הו' דרכו של דוד המלך בתוכחתו בשרתי צדק בקהל רב
כדרך שאומרים ומודיעים בשורה כן הוכיח דוד את אנשי דורו, והמדרש
מפרש לנו זאת וכי מה בשר להם דוד, אלא הכונה שאמר להם מוסר והוא
דברים שלא שמעם אזון מעולם כי אין אזהבים לשמוע ולקבל מוסר רק אם
נאמר בדרך הנ"ל על כן אמר בלשון בשורה ודפח"ח וש"י.

ויל"פ עפ"י דברי קדשו שבשרתי הוא מלשון בשורה טובה בדרך אחר,
דהנה יש ב' אופני תוכחה, יש אופן של תוכחה שמגדיל החטא ומראים לבני
אדם כמה גדול כח החטא ר"ל, וכמה גדול העונש הצפוי להם לעת"ל בכל
מיני יסורים וגיהנם, כמו שהיו כמה מגידים עד"ז, ויש אופן אחר שהוא ע"י
שמגדיל המצוה ומחשיב עבודת השי"ת ומרים להאדם כמה טובה יש לאדם
אם הולך בדרך התוה"ק, לא מיבעיא בעלמא דאתי מה רב טובך אשר צפנת

דרשת שבת-הגדול

ליראך, אלא אפי' בעלמא הדין טוב לו לאדם כשהולך בדרך הישר כמו שהבטיחנו השי"ת בתורה"ק כמה מיני ברכות עוה"ו, וכמאה"כ אשרך וטוב לך אשרך בעוה"ו וטוב לך לעוה"ב, ובדרך זה יוכיח את האדם שיהי' כמו שמבשר לו בשורה טובה שכ"ז הוא לטובתו.

ובדרך זה יל"פ הפסוק בפ' קדושים הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וצ"ב כוונת אומרו ולא תשא עליו חטא, וכבר דרשו בזה חז"ל, ולדרכינו יתפרש הוכח תוכיח את עמיתך דהיינו אמת שיש מצוה להוכיח חבירו ולהחזירו למוטב וזה שייך בב' אופנים א' מתוך יראה וא' מתוך אהבה, ומזהיר הב' ולא תשא עליו חטא ר"ל שדרך המקובלת הוא לא להוכיח באופן שתשא ותרומם גדול החטא והעונשים המרים לעובר עה"ת, רק להיפך להראות גדול הטובה בזה ובבא להמקיים התורה, ושאע"פ שכל התחלות קשות מ"מ לבסוף יערב לכם ויבושם לכם.

וזהו כוונת הב' בשרתי צדק בקהל רב, ר"ל שהצדק שעוררתי עליו בקהל רב לא הי' באופן של יראת העונש, אלא בשרתי כמי שמבשר לחבירו בשורה טובה כי כל כוונתי רק להועיל שיתקבל הדבר אצל השומע ויטיב דרכו, וע"ז קא מסיים ה' אתה ידעת, שרק השי"ת יודע מה שבלב המוכיח את הרבים אי מוכיחם מאהבה ורצוה בטובתם או מוכיח לקנות לו שם וכי"ב ולא איכפת לו כלל החזרה בתשובה, ומכין א"ע מקודם באיזה אופן ידבר דבריו שימצאו חן בעיני השומעים שכולם יאמרו ויעידו שהוא בעל נאה דורש, ומכין א"ע ג"כ שכאן צריכין לצעוק בקול גדול וכאן בקול נמוך וכאן צריך לעשות עם הידים ועם המנפחת וכו', אבל השי"ת הוא לבדו יכול להעיד אם הכוונה כך, או כפשוטו שכונת לבנו לעורר לבות בני' השומעים את דבר ה', שנשוב כולנו אל ה' לילך בדרכו, וזהו ה' אתה ידעת אמיתות כוונת לבנו שאינו רק לעורר לבות בני' שנשוב אל השי"ת כולנו יחד, בלי כוונה אחרת.

וזה הי' כוונת הרוכל שהי' מחזיר בעיירות ומכרז ואומר מאן בעי סמא דחיי, אין הכוונה כמו שחושבים כפשוטו שרצה לעשות איזה קונץ שכל העם יתקבצו יחד ואז יראה להם את הכתוב בתהלים, רק שרצה להוכיח באופן כזה, שלא רק מחמת רעת עונש לשה"ר צריכין לשמור פיו ולשוננו ולא לעבור על דבר השי"ת, אלא הראה בזה כי הד"ת הם חיינו, והראה לכל א' כמה גדול טובת הנצחי למי שמקיים דבר ה', ולכוונה זאת הכרז מאן בעי

דרשת שבת-הגדול

סמא דחיי כלו' שכ"ז הוא באמת סם החיים וחיים הם למתנאיהם, וכמש"כ אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

וע"ז אמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא פסוק זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, שהי' קשה לו בפשט הב' למה כ' בנוסח יתירה באופן קושיא ותי, מי האיש חפץ חיים אודב ימים לראות טוב וע"ז מתרץ נצור לשונך מרע וגו', והר"ל למינקט בקצרה שמי שנוצר לשונו מרע יראה ימים טובים וכו', ועכשיו כשראה הדרך שהוכיח הרוכל שיבינו שהתורה הוא סמא דחיי, הבין בזה כוונת דהע"ה שרצה ללמד ענין זה אל העולם, שלא רק שיש עבירה ועונשים על לשה"ר ושאר עבירות, אלא שאם אתה חפץ בחיים וכ"ט אזי תעשה דברים דלהלן, שכ"ז שאתה שומר ועושה הוא לטובתך הנצחי שתחי' ימים טובים, ולכן אם לא הי' כותב באופן זה של שאלה ותשובה לא הי' מודגש זאת כ"כ שכ"ז הוא לטובתו בזה ובבא – וזה שהוציא לו לחד גירסא ספר תהילים מכורך, דהיינו שביאור פסוק זה מוכן כשנכתב יחד עם פסוק אחר בתהילים שאמר דוד המע"ה על עצמו כשרתי צדק בקהל רב בדרך כשורה טובה כנ"ל וא"ש.

וכזה יובן הב' בפרשתן, זאת תהיה תורת המצורע, ודרשו ר"ל תורת המצויא רע, ר"ל שבאופן כזאת תהי' התורה כמי שרוצה להוציא הרע של העובר עבירה, לא יהי' באופן של יראת העונש מרעת העבירה, אלא שדיגיש גדול הטובה והחסד המונח בעבודת השי"ת, וזהו והוכא אל הבהן, שנודע שכהן הוא בחי' חסד ואהבה, ור"ל שיוכא להבין גדול החסד וטובת הנצחי האמיתי בשמירת התורה וכוזה בודאי יוציא רעתו וישוב בתשובה שלימה.

וגם אנו נאמר בזה שכל מה שנדרוש אף אם אולי יהי' בתוכו קצת דברים קשים ועונשין ח"ו, כל כוונתינו רק לטובת כאו"א שנתעורר מתרדמתו לשוב אל השי"ת, ולקבל הדיבורים כבשורה טובה כמו שהזא האמת, שיפה שעה אחת בתשובה ומעש"ש בעוה"ו מכל חיי עולם הזה והבא, והעליון ית"ש יתן כפינו דיבורים נכונים שיעוררו את עצמי וכל העולם לשוב אל ה' בתשובה שלימה, ושנבין הטובה העצומה כשהולכים בדרך התורה, ויפתח לבנו לאהבתו ויראתו ית', יהיו לרצון אמרי פי והניחן לבי לפניך ד' צורי וגואלי:

✧ חלק חפלוט בסוגיא דתבודק צריך שיבטל פסחים דף ו' יופיע אימת בזמן קרוב ✧

דרשת שבת-הגדול

✧ הדרשה ✧

הנה כבר כתבו בספה"ק שכל דבר בתורה ניתן לפרש גם בפנימיות, ע"כ נבוא לפרש איזה כוונה בפנימיות הענין בצוותה התורה הקדושה שני דברים מצות בדיקה ומצות ביטול, ונקדים מה דאי' בטור (סי' תל) ח"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו גם גדול, שפסח מצרים מקחו מבעשור כדכתיב וגו' ופסח שיצאו ישראל ממצרים הי' ביום ה' כדאיתא בסדר עולם [ולפי"ז הי' בדיוק כמו בשנה זו, תודע שכל יו"ט נמשך הארת היו"ט לכל שנה ושנה בזמן ההוא, וכ"ש בגאולת מצרים שהוא שורש כל הגאולות, ולפי"ז כעת שחל יום י' לחודש בשבת בדיוק כמו בשנה ההוא בוודאי עתה הוא עת רצון גדול יותר, ובפרט שנה זו הוא שנת פקידה כמבואר בספה"ק, ועכשיו הוא הזמן איינצודייסען וועלמען על הגאולה, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל], ולקחו להם כ"א שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מצותו, ושאלם המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחמו, והיו שניהם קהות על ששחמין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר, וע"ש אותו הגם קורין אותו שבת הגדול עכ"ל, וכבר הקשו כולם שהרי בכל גם עושין זכר להגם ביום החודש ולא ביום השבוע, והי"ל לקרוא יום י' לניסן יום הגדול, ולא את השבת דייקא.

ונקדים לפרש הכתובים בקרבן פסח (שמות יב, כא) ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן ושחמו הפסח: פירש"י משכו. מי שיש לו צאן ימשיך משלו: וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק: וצ"ב לאיזה כוונה משמיענו הכתוב אופן לקחת הפסח, הלא זה דבר פשוט מעצמו והול"ל רק שיקחו פסח, וברש"י לעיל (על פסוק ו) פי' משכו. ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן של מצוה: ואולי יש לשלב ב' פירושים הללו יחד.

ובסוף הפרשה כתיב וילכו ועשו בני' כאשר צוה ה' את משה ואהרן בן עשו: ופירש"י וילכו ועשו. וכי כבר עשו, והלא מר"ח נאמר להם, אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הב' כאילו עשו: וילכו ועשו. אף ההליכה מנה הכתוב ליתן שכר להליכה ושכר לעשייה: כאשר צוה ה' את משה ואהרן. להגיד שבחן של ישראל שלא הפילו דבר מכל מצות משה ואהרן, ומהו בן עשו, אף משה ואהרן בן עשו: וכל דברי רש"י הללו תמודים הם וצ"ב, ובעיקר יש לדבין סוף דברי רש"י שאף משה ואהרן בן עשו, ולכאורה

דרשת שבת-הגדול

הוא פליאה גדולה שצריך הב' להגיד שאפי' משה ואהרן עשו כמצוות הללו, הלא כ"ש שאם בני' עשו בוודאי שאף משה ואהרן כן עשו.

וכבר אמרנו בזה כמה דרכים, ואולי י"ל עוד דרך בעז"ה, עפי"מ שכ' בתשו' שם ושארית לנפש חי' (סו"ס א) תשובה להרה"ק ר' לייבעלע איגור זי"ע, על מה שהי' ר' לייבעלע ז"ל מוהל והי' עושה הכנה דרבה כל היום לקראת הברית מילה, והי' עושה הברית סמוך לשקיעת החמה, והרה"ג דמתא (עיר לובלין) כתב שאינו רשאי להיות מוהל, כי זריזין מקדימין למצוות וצריכין לעשותו בתחילת היום ועב"פ לפני הצות היום, והרה"ק הנ"ל כרוב ענוותנותו פנה לכמה מגדולי הדור כגון הרה"ק ר' אברהם מטשעכנאוו והרה"ק ר' צדוק מלובלין ולדודו הגרש"ס מקראקא ז"ל ולהר"י הר"ם ועוד, אי צריך לציית לזה ולהפסיק מלהיות עוד מוהל, וכולם עודדו אותו וכתבו אליו תשו' יפות מאוד לחזקו במלאכת הקודש ויאחו צדיק דרכו, וכתבו ג"כ תשובות חריפות להרב דמתא שנייח לצדיק לנפשו.

ותוכן סברת הרה"ק הנ"ל בשאלתו הי', דלא כתיב וזריזין מקדימין את המצוות רק למצות, והיינו שיקדים א"ע מאו הבוקר שלא לעסוק כ"א במצוה ההוא, אך כל מה שעוסק להבין עצמו להיות לו מוחין בעת התפילה והמילה מותר לעשותה בעת שכבר הגיע חיוב המצוה וא"צ להקדים יותר, והביא ראי' לדבריו שהרי חז"ל (ברייתא מס' פסחים) למדו דזריזין מקדימין למצוות מדכתיב בעת העקידה וישכם אברהם בבוקר שהשכים להמצוה, אבל לא עשה תיכף המצוה, רק ויתכוש את חמורו ויקח את שני נעריו וגו' ויבקע עצי עולה, הרי לנו מכאן שגם העסק בהבנת המצוה הוא בכלל התחלת קיום המצוה, וא"צ להקדימה לפני זמן המצוה.

וכ' אליו הנפש חיה שדבריו נכונים והדין אתו, והביא עוד מה ששמע מהרה"ק ר' יחזקאל מקומיר זי"ע שפי' מה דאי' (שבת קל). מחלוקת ר"א ור"ע, דר"א סובר כורתים עצים לעשות פחמין לעשות ברזל [לאיזמל לצורך מילה, לפי שסובר שמכשירי מילה דוחה את השבת] ור"ע סובר כל מלאכה שאפשר לעשותה מער"ש אינה דוחה את השבת [שסובר מכשירי מילה אינה דוחה את השבת] ומסופר בגמ' א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר"א, והיו מתין בומגן, ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזירה על ישראל על המילה, ועל אותה העיר לא גזרה ע"כ הגמ', וצ"ב למה בא להם שכר שהיתה להם אריכות ימים ולא עוד אלא וכו', והלא

דרשת שבת-הגדול

עשו שלא אליבא דהלכתא דקיי"ל כחכמים דר"א שמותי הוא, ותי' דאנשי אותה העיר היו במדרגה גבוהה כזו שגם מה שהיו מבינים א"ע לקראת המצוה ה' נחשב כמו המצוה עצמה ממש ולא בגדר מבשירי מצוה חמנה בזמן המצוה, ולכן ה' מותר להם לכו"ע לעשות פחמים וכו' בשבת שאז הוא זמן המצוה, וכ"ה גבי אאע"ה שבקיעת העצים ה' חלק מהמצוה ע"כ עשאה בבוקר בעת חיוב המצוה עכד"ק, וה"ה בשאלת הרה"ק הג"ל כיון שעוסק במשך היום בהכנה למצות מילה זה בכלל המצוה הוא.

ובעיו"כ כ' ג"כ בספר תורת שלום (ועוויל) על גמ' הג"ל, שלכן ה' מותר לאותה העיר לעשות כדברי ר"א דשורת הדין הוא דגם מבשירי מילה ידחו את השבת מאחר שריבתה תורה שהמצוה דוחה את השבת וא"א לקיים המצוה בלי המבשירים, אלא דחיישינן שע"י עסק גדול כזה וכריתת עצים ועשיית פחמין וכו' יבואו ההמון ללול במלאכת שבת גם שלא במקום מצוה, אך לאנשים גדולים כר"א ותלמידיו שגם ההכנה למצוה נחשב אצלם כהמצוה גופא והי' להם בהמבשירין אותו דביקות כמו במצוה עצמה אין חשש זה, לכן ה' מותר להם גם אליבא דחכמים בעיקר ההלכה, ומסיק דלעת"ל יתעלו כולם להיות בדרגא זו שההכנה למצוה כמו המצוה גופא, אז יהי' ההלכה כדברי ר"א מתלמידי ב"ש עכד"ק.

ולכן חסידים שעשו מצות השי"ת באהבה בשמחה ובדביקות היו מתכבים מאוד כל הבנות להמצוה, ועשאום בהתלככות עצומה, והיו מפרישים הרבה זמן ע"ז, כי זו גופא באמת נחשבת כחלק מן המצוה, ועל כן אמר משרע"ה לזקני ישראל מפורש לא רק עצם המצוה לשחוט הפסח כי אם גם משכו וקחו שהוא ההכנה למצוה, כי הם היו במדרגה זו שגם ההכנה למצוה הוא מצוה.

והנה ענין זה שההכנה להמצוה הוא ג"כ מצוה הוא רק באדם שדבוק בהשי"ת כל כולו בלי שום פנייה, ואיתא בספה"ק (חובות הלכות) שגם מי שעובד השי"ת עם פניות הוא שמץ בגדר ע"ז כי הוא כעובד א"ע, ולזה הזהירם משה משכו וקחו מ"ע"ז וכוודאי אין הכוונה לע"ז ממש, כי הלא מדבר כאן משרע"ה לזקני ישראל, (ואדרבה בפנים יפות כ' שכוונת משרע"ה ה' שע"י שזקני ישראל שהבל יודעים שאינם מאמינים בע"ז אלא בהשי"ת הם ימשכו ויקחו ולהם ימכרו המצריים יהי' בגדר ביטול ע"ז דמלה של מצרים עיי"ש) רק הכוונה בדקה מן הדקה בענין ע"ז והוא ענין הפניות, ואמר

דרשת שבת-הגדול

להם משרע"ה לזקני ישראל שימשכו ידיהם מכל שמץ של פניות וע"ז, ששיך אפי' לגבי צדיקים גדולים, וכמובא בתפארת שלמה ריש פ' שופטים בשם הרה"ק ר"ר אלימלך ז"ע שאמר אודות איזה צדיק, *אלע צדיקים מינען דעם אייבערשטען, אבער בלתי לה' לבדו איז נאר מיילאך אליינס* הרי שיש בזה דרגות דרגות, ואז יהיו בדרגא זו שגם המשיכה והקחה יחי' מצוה, וא"ש ב' הפירושים ברש"י שחללים זכ"ז.

וידועת ההפכים שוה שגם ההכנה לעבירה ר"ל נחשבת לעבירה, ולכן גדלה איסור הפריצות לא רק כגורם לחטא שמביא לידי עבירות ר"ל, אלא שזה לכד שהוא הכנה לידי עבירה נחשבת בצד מה כמו העבירה גופא, ובוה יל"פ אמרם ז"ל (יבמות קכא.) שבצדיקים הקב"ה מודקק עמהם כחוט השערה, שחוט א' י"ל שהוא רמז להכנה של העבירה שמכמה חוטין יחד נתהווה חבלי השוא של העבירה ולצדיק מודקק הש"ת גם על החוט גרידא, שמקבל עונש ע"ז כי לדרגתו באמת הוא חלק מהעבירה והכן, וע"כ היו חסידים ואנשי מעשה מתרחקים מכל שמץ תיעוב ומן הדומה לדומה אף שאינו כתוב בעשרת הדברות רק כיון שיכול לגרום לעבירה התרחקו מזה כמו מעבירה עצמה.

וזה י"ל החילוק ע"ד העבודה בין ענין בדיקת חמץ לביטולו, שכדוע כתבו הספ"ק שחמץ רמז ליצה"ר שאור שבעיסה, ויש עבירה כפשוטו שזה צריכין לעקור לגמרי ולבערו מבתי הנפש, אך עדיין יש בחינת ביטול על חמץ שאינו ידוע היינו כל ענין רע כנפשו של אדם הגם שאינו ידוע לעבירה ממש אלא שהוא הכנה לזה כאב לתולדה ג"ז יבטל וישבית – וגם שלא יתפס אצלו שום מקום חשיבות דברים שיש להם שייכות לרע אלא אין ואפס כעפר, שאל"כ סוף שיתפשטו בנפשו ויביאווהו לעבירות ממש ח"ו.

והגם שדכ"ז שייך בכל מצוה ובכל עבירה נייחד כאן דברינו בענין צניעות הנשים ובענין חינוך הבנים – האך יתרחקו גם מהכנה שלא לגרום שיתקלקל הצניעות והחינוך – כי תרווייהו שייכו ליו"ט זה, שמצינו שבכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, וכן חינוך הבנים עיקר החיוב בפסח מצות והגדת לבנך, וצריכין להשקיע הרבה זמן על חינוך הבנים, ולא יצא יד"ח כמה שהבן אומר לפניו הד' קושיות וכשבא לומר עבדים היינו אזי כאילו אין הבן עוד קיים לפניו, ואומר לעצמו כל סדר ההגדה בלי לשום לב

דרשת שבת-הגדול

על הבן גם אם אומר בהתלהבות, אלא העיקר שיספר לו כל ענין יצי"ט ויחקוק בלבו אמנות אלקי עולם.

ובזה יש לכאר מה שכתוב בטור הנ"ל שקשרו את הפסח בכרעי המטה דוקא, ובמשנה דכלים פ"ט מ"ב התבל היתצא מן המטה וכו' שבו קושרין את הפסחים, ובדרישה כ' משום שהיו מסיבין לאכול על מצותיהם ע"כ קשרו אותם בכרעי המטה שיהי' נגדם תמיד, והרה"ק מבעלזא ז"ע הי' נהג להניח המצות בער"פ אחר האפיה על מטה, והחסידים חשבו שהטעם הוא פשוט משום שלא רצה להניחו על השלחן שיתפרר וכו"ב, אך פ"א הי' בער"פ בעיר ששם לא הי' לפניו מטה, וזה שיביאו לפניו מטה שניה המצות עליו, ואז הסביר להם הטעם משום שהמצות של ער"פ הם זכר להקרבן פסח שקשרו בני"י בכרעי המטה עכר"ק, ולפי דרכינו י"ל שמטה רומז על הבנים כדמצינו ברש"י עה"פ (בראשית מז) וישתחו ישראל על ראש המטה, על שהיתה מטתו שליטה ולא הי' בה רשע וכן מבקשים והיתה שליטה מטתי החיים והשלום, והרמז בזה שע"י דיו"ט פסח זוכה שישתלם מטתו.

וענין הצניעות וחינוך הבנים שייכים זל"ז וא"א לא' בלא השני, כי מעשה האם משפיעין על הבן, כידוע מה שחז"ל (יומא מז.) מספרים על קמחית שהיו לה ז' בנים ששמשו בכהונה גדולה בשביל שנהגה בצניעות יתירה.

הנה הכל יודעים מהמאורע הנוראה שקרה אותנו לאחרונה (ואיני מפרטו כאן כי אין לדבר דברים המצעים בשב"ק), שבוודאי לא לחנם בא עלינו הדבר הזה, וכל אחד נודעו ונתעורר לחשוב בעצמו חשבון הנפש מה זאת עשה לנו אלקים ועל מה יצא הקצף הזה, וגם אנו נאמר בזה רמז התעוררות בשני דברים הנ"ל כאשר יבואר להלן.

הנה יצאו איזה אנשים בני בלי שם והדפיסו שכאילו בא עלינו הצרה הזאת בשביל שנחשב לחילול שבת ח"ו מה שמטלמלין ע"י העידוב בב"פ... שזמו שמים! ואיתנהו בה מופשות וחצפה ורשעות מפאת כמה טעמים, הא' כי מי בא בסוד ה' לידע על מה ולמה... חכור ואכור מעשה שהיה לפני כעשרים שנה כימי החנוכה שנסעו חמשה שוחטים נקאד לבית השחיטה והיה אסון [עקסידענט] בדרך ורח"ל כולם נאכדו, וכי מי הרהיב פה לדרוש שטעם האסון היה בשביל מאורע פרטי או מחסרון במהלך השחיטה (או

דרשת שבת-הגדול

שעב"פ אינה כתכלית הכשרות), אע"פ שסיבה הזאת היה נראה לעין כל וקרוב יותר לומר שבא בשביל זה יותר מבכאן, וכדביל היו מפטירין כדאחמול, (והטעם פשוט כי א"א לבשר ודם לידע על אמיתתה טעמי הנהגת השי"ת בלי נבואה, ורק שעל כל אחד ואחד מוטל לפשפש במעשיו כפי שידוע נגעי לבבו ולשוב עליהם ולתקנם).

ורב' דהוה כמבדך רעהו בקול גדול שלקללה תחשב לו וכי לא נמצאים שום מכשולים בעוה"ר להדיא נגד השלחן ערוך והפוסקים שיכולים לגרום להביא ח"ו מאורע כזאת, רק זה, האם אין זה מביא לידי רפיון ידיים מלחקן מה שצריך באמת תיקון.

ורג' לגופו של ענין עירובין, הרי באמת אין חשש על העירוב בב"פ יותר מעל שאר העירובין הנהגים בכל תפוצות ישראל, ואף בערים הגדולות, כגון ירושלים, בני-ברק, אנטווערפען, פאריז, ושאר מקומות, וגם כאן באמעריקע בהרבה מקומות, וכל מה שמערערים על העירוב כאן שייך בכל המקומות הנ"ל שדרים שם כדיום הרבה יותר מששים רבוא אנשים, והרחובות הרבים יותר מנ"ו אמה ולית מאן דחש להחמיר, ופשט להיות בכל ישראל, והעידוב כאן נעשה בכל ההידורים כמו שהגיד לי אחד מהרבנים דארץ ישראל שידוע היטב העירוב דשם, הלוואי יהי העירוב דא"י כשר ומהודר כמו העירוב כאן בב"פ, ונמצו וגמרו כאן להיות רבנים גדולי התורה אשר קטנם עבה ממתני עשרה אחרים, נמצא דאף אילו היה ח"ו כלפי שמיא גליא דפסק הרבנים מכאן ומא"י ומכל המקומות הנ"ל אינו נכון מ"מ אסור לומר שע"י שבנ"י שומעין לקול רבניהם בעלי הוראה אמיתיים נמשך חרון אף וקטרוג ח"ו, אדרבה עי"ו נשפע חמנים וחסדים עליהם, (כדחזונו ממוקמו של הר"א הנ"ל שהיו מאריכין ימים וכו') וכ"ש כאשר פסק דינם אמת הוא עפ"י שורת ההלכה, ואין כאן המקום להאריך לבאר פרטי ההלכה והשקלא וטריא שיש בזה, ואינו רק היתר לערב, אלא שמכיון דלהלכה נקטינן שיכולין לעשות עירוב אף בעיר גדולה הרי הוא מצוה החיוב לעשותו, כאשר כבר פסק רבינו שכגולה מרן החת"ם זי"ע.

וכן פשוט בכל ישראל לבד מיחדי סגולה ממש שמחמירים על עצמם, וגם המשנ"ב לא החמיר אלא לבעל נפש, ואם צריכין אנו לצרף להיתר גם מהלשויושע גדולים, הלא יש לנו החזון איש (וגם האחייעזר ועוד גדולים) שמטעמים ונימוקים סוכרים גם הם שמתר לכתחילה וכדאי הם לסמוך עליהם אף שלא בשעת הדחק, ואף אם נחשוש למיעוטי דמיעוטי הפוסקים

דרשת שבת-הגדול

נגד פשטות השלחן ערך הרי נתברר עכשיו שיש ג' מחיצות הסוכבים את שכונתינו ובנגון דא מותר גם לשיטתם.

ומה שחתמו גדולי ישראל מדור הקודם לאיסור בב"פ דוע שלא היה על עירוב מהודר כזה, וגם לא כתבו טעמים ונימוקים ויתכן שהטעמים נשתנו, ומאן יימר דכיון שראו אז לטובה להיות בשב ואל תעשה כן יהיה המצב תמיד לכל הדורות עד ביאת המשיח, (וא' מהרבנים החותמים גופא החי אתנו לאורך ימים וש"ט מעיד כן להדיא כידוע לכל).

ומה שאומרים בשם מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע שהיה נגד תיקון עירובין דפה, נאמנים עלי דברי האודווארי רב שליט"א שמרן החזיק מהעירוב, וכ"ש שאדמו"ר ז"ל, ופאפא רב ז"ל, ושארמאזשער רב ז"ל, (ושאר הרבה רבנים) שלא עשו מעשה בהוראה נגד דעת מרן ז"ל הסכימו לעשות עירוב בויליאמסבורג, וגם אני בעצמי שמעתי מפורש מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א שדודו לא היה בעצם נגד תיקון עירובין פה, ויכולין לעשות עירוב, ואמר זאת במעמד רבנים וחשובים, ואף ביקשו להגיעו לאסור בטעמים שונים שאין כאן רב מיוחד בעיר וכי"ב ולא הסכים עמם, (ולא יועיל להם אף אם ידפיסו באופן שונה, כי האך יכול החי להכחיש את החי ועוד יתגלה האמת לעין כל ברצ"ה), וכן שמעתי מחתנו שליט"א אבד"ק סאטמאר ב"פ שחזתנו שליט"א אמר לו עוד בשנים הקודמות שראוי בעצם לעשות עירוב בב"פ, ושכבוונה דקדקו בלשון הקר"ק של בארא פארק (אחר שנת תשל"ט בשנת תשמ"א) שלא לכתוב לשון איסור אלא שאין לסמוך על העירוב הנ"ל. וכן מחו' הקארלסבורגער רב שליט"א שהוא תלמיד מרן כותב במכתבו שעירוב כגון דא אינו נגד דעת מרן זי"ע.

וגם חז"ן מרבנים גדולי ישראל הנ"ל (ושאר הרבה רבנים גדולים שעמדו לצד עשיית העירוב בויליאמסבורג), שלא זו בשום דבר זי כלשהו מדרכי המסורה ואעפ"כ השתדלו לעשיית עירוב בכאן, שאין בזה שום סטייה ממסורת אבות, ואדרבה זהו דרכי אבות שעשו עירובין בכל מקומות מושבותיהם אלא שכאן לא היה העת מוכשר לזה בתחילת הישוב מכמה סיבות, (ולכד זה יש עוד טעמים לסתור טענת המערערים).

והנה מאותם מורי הוראות שחתמו נגד העירוב כעת, ישנם רק מיעוטא שסוברים בעצם לאיסורא, ורובא דרובא חתמו מסיבות וטעמים שונים, וקצתן אמרו לי טעמם שחתמו ואין עוד הזמן כעת לגלותם...

דרשת שבת-הגדול

ובאמת לפסוק פסק בתורה להורות הוראה מותר, אסור, כשר, שייך לכל אחד ואחד שהגיע להוראה, אבל לגזור גזירות מסברא על הציבור לא שייך לכל *דעוועל* ומורה הוראה רק לגדולי הדור, ומה גם שיש מהם שכמדומה זהו ההוראה הראשונה שהורו לרבים וגדר הראשון שגדרו בחייהם.

ובענין גזירת פריצות שחדשו איזה מורי הוראה, מלבד שאין בכוחנו לגזור כעת גזירות חדשות, גם הרי אפשר למצוא עצות האריך למנוע זאת כאשר הצענו בסיי"ד, והאונגווארער רב שליט"א כתב כעת מכתב והציע ג"כ עצה בזה, אך באמת לדעתינו אין כאן בית מיהוש כלל, כמו ביו"ט שכולם מצלטלים ואין פרץ ואין יצאת ואין צוהה ברחובותינו, ובוודאי יש נשים ברחוב (וואס אויף דעם קען מען זיך נישט העלפן) וצדיכין לשמור העינים עלי דרך, *זונטיג דינמטיג* יש יותר פירצות ברחובות ואין פתה פה ומצפצף, ויש בלבי מהלך לומר שע"י העירוב אדרכה יתמעט הפרצות גם בשאר הימים ואין כאן המקום לבאר זאת.

והאומרים שיש להחמיר משום שכן ראוי לבעל נפש, (מלבד שצריך הגדרה נכונה איזה מעלות צריך האדם לקנות לעצמו לפני שנכנס לכלל תואר זה ולא כל הרצה ליטול את השם יבוא ויטול, וגם אי בשאר כל הדברים כבשרות וטהרה וכו' מחמיר כבע"ג), הנה מעולם לא שמענו כאן שמורה הוראה יפסוק באיזה שאלה שמבשיר או מצטרף שעל בעל נפש להחמיר והכל כשר וטוב וישר לכולם בשוה.

ובאמת בכל עירוב אף בקאָנגרסי קטן יש מקום לבעל נפש להחמיר, לא משום גזירות חדשות אלא עפ"י פוסקים גדולים כש"ע הרב וכו', ולא שמענו בשום פעם להעלות על השפה שיש למנוע מלטלטל ע"י עירוב.

ואף בתמורות כמריפות חלב דם וכ"ש מראות וכיוצ"ב שנגועין לאיסור ברת ממש מקילים לכאו"א מה שהדרכה פוסקים ואלפי מורי הוראות לפני המלחמה היו מחמירים בהם הלכה למעשה, ואצ"ל שלא נשמע לחוש לקצת שיטות פוסקים אמיתיים קדמונים כמהרש"ל ושלח"ק וכיו"ב, שהיו גדולי עולם שלפי דעתם אין מראה כשר חוץ מלבן, ואעפ"כ פוסקים לכולם בשוה להקל, ואין זכר מענין בעל נפש, ורק דבר אחד נשאר כדיוס שיש לפסוק להחמיר לבעל נפש... העירוב בב"פ!

דרשת שבת-הגדול

וגם בשאלות שהן חמורות שבחמורות שתלוי בהם המשך דורות בני", הרבה מקילין בלי שום סיג ומציעה בתואנה שהנשים חלושות, ואילו היו הרבנים מדור הישן [פריערדיגע רבנים] עומדין מקברם ורואים זה ה' ממש תסמר שערות ראשם, וזכרתי אצל אאמר"ר ז"ל שהי' מורה הוראה חמשים שנה ושימש בהוראה לפני המלחמה, וכשבא לפניו שאלה כזו דאט אים אנגעכאפט אן אנסט, והיו דייו מרתתין מפרד הבורא.

וסיפר לי איש חסיד אחד שכרידי' הוה עוברא, שהי' ל"ע חשך בניים והרופאים הציעו לו אופן להוושע, ושאל להחזו"א והתיר לו, והי' בעלזער חסיד, והלך לשאול דעת רבו מרן אדמ"ר מוהר"א מבעלו זי"ע והציע לו הענין ושהחזו"א התיר, ענה מרן בתימה מיט'ן בעלז' קרעכין, אוי ווי איז מיד, מיניע יונגעלייט זאלען פרעגען אזעלכע שאלות, ואף שהאיש רק שאל השאלה ורצה לעשות כפי שיוורה אעפ"כ היצר לו עד מאוד על אשר יש לו אף הר"א כזו – ואעפ"כ אומרים שצדיכים להקל כהיום באותו שאלה (וכתובה יותר חמורות) בשביל חולשת הנשים.

אך להחמיר בענין העירוב מפאת חששות או לבעל נפש אומרים נישט געפעלדך ... הנשים הן ב"ה געוונט ויכולות לעמוד בואת, ומה בכך שתהיינה סגורות בביתה האשה וילדיה כל היום בימות החמה הארוכות, כדאי היא השבת שיעצרו א"ע עליה ויכולים להכביד עליהם אף שלא מן הדין, ובעליהן צריכים לשלם ע"ז טבין ותקלין כי אומרים שסובלין בשביל שהיו סגורין כל השבת וצריכין זק אומים לופטערן די גערווען וללקחן במוצש"ק ובוים א' מי יודע להיכן... , ובכל השבוע אין די לשלם [אפצאלען] לה עבור זה.

ואותן הנשים (די דערשטראקענע מאמעס) שיראות שחיק לחיי בניהם אבל האייענקע האר שמתגלה לעתים ועכ"פ בביתן ודאי, וכ"ש הביי האר שבוודאי מציא קללה רבבית כמפורש בווה"ק ומובא בתשובות הח"ס ובשאר פוסקים – והשייטל אפי' דפשוטע ודקורצע שהרבה פוסקים ורבתינו שבגולה החת"ס והדברי חיים אומרים אותו בתחלמ, ומה שלובשים דודכיכמיניע זאקען, ומה שמפנטמין ילדיהן משחר מל ילדותם בכל מיני מאכלים ומתיקות מכל שאפשר להשיג, ודי לה שיש על זה איזה יודישע אותיות, וכי חידוש הוא אחר כל זה שאין התורה נכנס בלב הילדים!! ואבותיהם תמהים למה אין לו חשק [ס'ציט אים נישט] לעבודת השם!?! והאם הצייטונגען והמאנעדיגען הטמאים שלוקחים לכיתם ואף גם

דרשת שבת-הגדול

כלים הממאים ראדיא ווידיאו ואצ"ל אינמערנעם שהוא אבי אבות הטומאה רח"ל, והפערפעקמן ענגליש שמדברים זו לזו ועם בניהם האם כל זה לא זיקק? ותמיהני איך אינן יראות כלל.

למה לכם להפחיד אחרים או לקרותם בדברי כוז כמחלל שבת, (מה שאין אתם עושים לשום שאר עבירה שאתם רואים באחרים וכן כשרואים מלטול בש"ק במקום שאין עירוב ע"י אתב"י יצאי רוסיא שא"א להבינם שגם התצאה מלאכה הוא כידוע להמתעמקים בזה) כל עוד שאתם שומעים לדברי רבותיכם אין עליכם חיוב תוכחה ולא שום ערבות על העושין כדעת רבנים גדולי הוראה.

ואותן שהדפיסו פקפוקים בכשרות הצוה"פ, מעולם לא בא א' מהם לעוררני שנמצא פסול באיזה לחי וכדומה, לפני שהדפיסו צעמלן וכמב"ע, כמו שהוא משורת הדין ואצ"ל מן היושר והצימוס לדבר מקודם עם הרב המכשיר להודיעו אולי יתקן מה שמעוות לפי דעתם, ומזה גופא יכולין לראות כוונתם בזה... ומעמם בזה פשוט שרק לאנשים שאינם יודעים אופן עשיית צוה"פ יכולין למבור שקרים, אך מי שיש בו ריה תורה יודע שאין בדבריהם שום ממשות, וא' מהטעמים שאין אדם מעיז פנים לפני בעל חובו הוא משום שהוא מכיר בשקרו, וכן הוא בענינינו שבין שמבדיין בשקרם ע"כ לא באו, ואיני יודע בדיוק מי הם המפקקים הג"ל, ואי למדו אף פעם א' הלכות עירובין אך אחד אני יודע שהם סתם יונגעלייט ולא מורי הוראות, ואין להשגיח על דבריהם.

תאמינו לי שקשה עלי לדבר דיבורים כאלה, וככל החורף לא דברתי אף פעם לציבור בענין זה, אך ההכרח לא יגונה איינמאל ארויסצוברענגן דווייטשאג על סילוף התורה, וגם כדי שלא יאמרו מדשתקו רבנן ש"מ תיחא להו, וע"ז נאמר באמת בהווידוי דרכינו נסים גאון את אשר הקלת החמרת ואת אשר החמרת הקלתי.

מורי ורבותי! תדעו נאמנה שהעירוב כשר לכתחילה שכלכתחילה ובהשגחה מעולה על כל צורת פתח, ועמדנו שעות על כל לחי וצורת הפתח לעצמו ודננו בכבוד ראש וכמתנות האיד לעשותו עצהיו"ט, ומנינו גם משגיח תמיד ע"ז, וכן אני הולך מזמן לזמן לראותו, ומעולם לא היה שום פקפוק על העירוב, מלבד פעם אחת והוא כשקרעו והרסו העירוב – איני יודע אם היה סמוך לכין השמשות או בשבת ממש – עד זמן קצר שהגוי

דרשת שבת-הגדול

תיקנם אבל חוץ מזה לא היה מעולם שום חשש, ועפ"י הלכה א"צ לחוש לזה שיקרעו, ונוסף לזה הרי כל ישראל בחזקת כשרות ומסתמא כבר עשו תשובה ולא יפלו עוד לנדידנע מעשים כאלו, וגם עשינו פעולות שבעזהש"ת לא יארע בן עוה"פ, – כך שיכולין לטלטל דואג בלי שום שאלה (ואותן בעלי נפש המחמירין שלא לטלטל בשום עירוב גם בקאנטרי וכי"ב, כבר ידעו מעצמם האך להתנהג).

נחזור לענינינו שא"א לידע בדיוק למה חרה בנו אף ה', אך כ"א יודע נגעי לבבו ויחקן לעצמו ולבני ביתו, ובפרט בענין הצניעות שזנח באיזה דברים אצל כמה מבנות ישראל, ועל ערות דבר מפורש בקרא ושם מאחרך שזה גורם שהקב"ה יסלק שכינתו מאת בני ר"ל, והולכין עם ביי האר ועם שיימליך ארוכים ומגולים ובגדים קצרים וצרים ופרוצים ומשונים עד שנראין ממש כמו גויה ר"ל, וצריך הבעל להתוכח ולריב עמהן אם יהי' עד כה או עד כה, אם צריכין לקצר דזשייטל או להארך הבגד והבית יד של הבגד רק $\frac{3}{4}$ אינטש או אינטש שלם, וכי זוהי דרך הישרה ורצון השי"ת, הרי צניעות הוא מדה כללית הנטועה בלב כללות ישראל מעצם הוייתן וצריכין לעשות כל מה שביכולת להוסיף ולהיות צנועה בכל מה דאפשר, ואף אילו היה שלא מן הדין וכ"ש שהם פירצות נאמנות בחומת הצניעות, ובאמת כבר מיחו רבנים ע"ז בכמה קו"ק אך למעשה עוד צריך תיקון.

ואף רק בחסרון צניעות באופן ההליכה בחוץ מצינו בספר ישעי' (ג) וחז"ל (שבת סב:) דרשו הפסוק ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון וגו' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה, ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל, (פי' רש"י שהיו מסתכלין בה והיא שורה בפסיעותיה), ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעיניהו ומרמזן (פירש"י צובעות עיניהן בסיקרא ובכחול), הלך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה (פירש"י היתה ארוכה מהלכת בין שתי קצרות כדי שתרא נראית צפה למעלה מהם, ויונתן תירגם ובפתהן מקפין היו קושרות פאות נבריות קליעת שערות תלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפיפות), ואיני רוצה לומר העושים הנוראים שכתוב שם על זה, ואם בגדרים כאלו הנראים כאילו היו רק גדר וחבר מועט כהליכה נאה ושערות גסות נאות, וגם לא כתיב בשום מקום שאסור לעשות כן נאמר דברים ועתשים כאלו, מה נאמר אנן ק"ו עד היכן הדברים מגיעים בדברים של פריצות ממש, ובעוה"ר נעשה לאחרונה כהיתר והיא מכה מהלכת לצבוע

דרשת שבת-הגדול

העינים והפנים בעת הליכה בחוץ, ובאמת בנות ישראל נאות הן אלא שהצבע מגולתן, וכי כך נהגו זקנותינו, וכי אין זה בתכלית הניגוד לצניעות בנות ישראל.

וכבר אמרתי כמה פעמים שכשאיש ואשה הולכים ברחוב לפעמים אין להביר כלל אם האשה הזאת היא יהודית או גויה ר"ל, שבדרך כלל באיש יכולים להביר שזה יהודי שהולך עם שטריימל ובעקמישע או שאר לבושי יהודית ואף באיש שאַדערן הולך עכ"פ עם כובע יהודי וחלוק וכיו"ב שמכירים שהוא יהודי, משא"כ בהאשה הרבה פעמים שאין מכירים בכלל שהיא בת ישראל, כי הולכת אויסגעפאָרנט ובגדי פאר ושחץ כמתקנות של אומות העולם, לולא שהולך אצלה ילד עם פיאות ארוכים, (והפיאות ארוכים הוא דבר טוב, איינס מאכט נישט קאַליע דאס צווייטע), שאז מכינים שזו היא אמו.

ואם בדורות הראשונים אמרו שע"י חסרון צניעות נכנס יצה"ר כארס בעכנאי מה נענה אנן אבתרייהו בדרות האחרונים, שהולכים בשוק בפריצות כ"כ, וכי מלאכים אנחנו, וכי אין יצה"ר, וכי לא מצוי בחורים ברחוב, האך לא תרעד לכן מיום הדין הגדול והגורא, שבאמת כל הרהור ומחשבה זרה שגורמים לחשוב נחשבות בחשבון אותן הנשים הגורמן רח"ל, הרי בטויל א' בשוק יכולה להחטיא מאות אנשים, ודערליכע יתנו דין וחשבון ע"ז עוד יותר מהקלות כמו שדברנו, ששוקלין דברים אלו בכ"א לפי דרגתו – אין צריכין לילך בכל מיני תבשימין ובכל מיני בגדי פאר הנמצאין ברחוב, הלא אין לה למצוא חן בעיני העולם רק בעיני הבעל, ובעוה"ר הופכת הקערה על פיה דברחוב הולכת בבגדי פאר וכבוד, ולפני הבעל אַ שטאַטע שבבית הולכת מלובשת בבגדים פחותים ומאוסים, ואינה עושיית בכלל למצוא חן בעיניו, כי אין הרה"ר מסייעה לזה, (וכן יתנו דין וחשבון בעלי החניות הממציאים בגדי הפריצות ושחץ להנשים וחלק כחלק יאכלו גם אם הם יר"ש בשאר דברים ואכמ"ל).

וא' ממנהיגי דורינו אמר לי שלדעתו לפי מה שרואים שמעשה הג"ל אירע ביום א' בשבת, אולי הוא רמז מוסר למה שנפוש שהנשים והבתולות פאָרן ארום ביום א' אנה ואנה, שכל אב ובעל לא יניח לבתו או לאשתו לעשות כן, שהוא פריצות ומביא הרבה רעות שאכמ"ל.

דרשת עבת-הגדול

ואני אוסיף לדייק מהמעשה (שהגם שא"א לידע בדיוק סיבת הדבר כנ"ל, והרכה חמאים ישנם בינינו בעו"ה, מ"מ) עפ"י מה שרואים שאירע ע"י אשה שניהגה לאוישא, והגם שאינני יודע מי היא ויכול להיות שהיא צדיקת בשאר כל הדברים, מ"מ אולי הוא רמז התעוררות לנו על הפירצה של פרויען דרייווערס שלאחרונה מתפשטת בשכונתנו יום יום יותר בעוה"ר, וכבר נאסר מגדולי ישראל, ומרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע כ' במכתב (נדפס בדברי יואל מכתבים ח"ב סי' כ"ט) בזה"ל, וזה עולה על כולנה שזה פירצה נוראה עד מאוד ואין לשער מה שיכול לצמוח מפירצה זו ח"ו ד' ירחם עכ"ל, וגם כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א – השי"ת ישלח לו מדרה רפ"ש – כתב שמביא לידי נסיונות רבים ויכול לפגוע חלילה בצניעותן של בנות ישראל שהוא היסוד לחיי המשפחה הישראלית ועלולים לצמוח מזה כמה מכשולות נוראות עכ"ל, וכבר יצא קול קורא בשנת תשל"ט שחתמו עליו גדולי ישראל, ה"ה כ"ק אדמו"ר מסאטמאר, סקולען, פשעווארסק, וויזשניץ (מאנסי), צעהלים, פאפא, מו"ר מקאשוי, ועוד, וכתבו שחיוב מוטל על כל אחד ללחום בעוה ותעצומות להרחיק הדבר הזה מביתו ומשפחתו וכוודאי אין להקל ח"ו אפי' אם קשה הדבר הרבה על האדם ולפום צערא אגרא עכ"ל, והגר"ש וואונער שליט"א כתב במכתב לבי אומר לי שהוא א' הגורמים של האסונות הגדולות שנעשים בדרכים בא"י המפילים בל כך חללים והרגו כבר טובים וצדיקים עכ"ל, והפירצה הזו מוכן מאליו מה שיוכל לצמוח מזה רעות אין מספר, שמלבד שבעצם הדבר הן הלימוד והן הנהיגה הוא נגד כל כבודה בת מלך פנימה, יש עוד טעמים שאכמ"ל, וגם מוכן בשכל אנושי ענין פשוט שיכול להיות שדקאד ישבר באמצע הלילה בשעה שתים עשרה בעת חזרה משמחת חתונה או אף באמצע היום כד"י-וועי או כד"אדלעס, וה"י מהתוצאות מזה, ואף רק העמידה לעצמה נגע"ז סטעישיא"ן וכו', ואין זה רק חשש של פירצה כי אם פירצה נוראה כלשון מרן מסאטמאר, וכי כך נהגו אמותינו בכל דור דור, וכי זה אין מסורה, שזה יותר ממאה שנים שלא שמענו על שום בת ישראל כשרה שתנהג זה.

והנה צניעות אינו נוגע רק לנשים, כי גם לאנשים, כגון באפיסעס, לכד ממה שכרובא דרובא מקומות (כפי מה שנצטייר לי מרוב השאלות ששאלו אותי) יש איסור יחוד, שלשיטת ר"ש קלוגר הוא אבירייהו דג"ע דיהרג ואל יעבור ואפי' אם נחלוק עליו אבל לכו"ע נוגע לאיסור דאורייתא, וזה שזה בין באנשים ובין בנשים, ולא רק לבעל נפש שצריך לזהר גם באפים שיש בו

דרשת שבת-הגדול

איזה היתר דחוק, גם במשך הזמן נעשים תגיל זה עם זה ומדבר עמה בעפעפם
פריינדשאפט, ויושבים יחד ובאים לידי הסתכליות, ושאר מבשולים ח"ו.

וכן בהתניות שממנים נשים לעזור להקונים ואצל הדעדשימטער
ואנשים הבאים לקנות עומדים ומשוחחים עם הממונות כל החדשות
המתרחש אצלם ובעיר, וכ"ש הבעד"ב עצמו עם הלקוחות, ובאים כמה
פעמים אף לידי שחוק וקלות ראש, וגם מאפס מקום לפעמים מחסרון
זהירות הראוי באים לידי נגיעה ממש רח"ל, כאילו בחנות אין משפטי צניעות
של תורה, למה צריכין ליקח לדאפיס ולהתנות דייקא אשה להכשיל בני
אדם ועפ"י רוב היא גם פרוצה וחצופה, למה לא יכולים ליקח איש, האם
משום כמה פרוטות שצריכין לשלם לאיש יותר מאשה כדאי המבשולים
שכאים מזה – אם האדם מאמין שכל מזונותיו של אדם קצובין מר"ה
מלעילא היעלה על הדעת שבשביל שמתנהג בדרך התורה יחסר לו מזה.

וכן צריכין לזהר מאוד שלא להבנים לתוך ביתו שום צייטונג שהם
מלאים זוהמא ומצמאין העינים והמחשבה הן הארטיקלען וכ"ש התמונות
הנמצאים שם, והוא כבל יראה ויבלי ימצא בבית יהודי, ויכול להיות שאפי'
ארטיקל שלהאב אינו נוגע ואין שום חידוש אצלו, אבל אצל הילד זה המעט
אומר הרבה ומפקח את עיניו, ומה יעשה הבן שלא יחטא, ובודאי התמונות
שרואים שם לפעמים יכול תמונה א' מתועב להשאיר במוח ימים שבועות
וחדשים, ויבלבל בשעת לימוד התורה ותפילה ובכל היום, וכש"כ וק"ו אבי
אבות הטומאה הקאמפיומטער והאינמערנעט שמיים שנברא העולם לא הי'
כלי משחית כזה, הכי קרא שמו אינמערנעט.. דכשמו בן הוא שהוא נעמץ
פרוסה המושך אינמער עד שאול תחתית ר"ל, וכמה מגדולי ישראל דנו
שבבית אסור להחזיקו בכל ענין, ואפי' תוך בית מסחר שצריך אליו לצורך
פרנסתו ג"כ אינו פשוט מה הדין בזה וצ"ע וכירור, ויפה הגדיר כ"ק אדמ"ר
מוזיניץ (מאנסי) שליט"א שצריך לזה קרוב למסירות נפש...

ונחזור לענינינו שאמרנו שלטעם זה כ' בתורה משכו וקחו לכם להורות
שגם המשיכה והקיתה שהוא רק הכנה להמצוה ג"ז נחשב למצוה, ואמרו
לזקני ישראל דייקא שהם היו בדרנא זו.

והנה בלבוש כ' העעם שתולין הנם בשבת וקורין אותו שבת הגדול ולא
ביום י' ניסן, משום שעיקר הנם הי' דווקא ע"י שהי' שבת, שהרי ידעו
המצריים שבנ"י שומרים השבת והיו מתמיהים שהיו מטפלים בהשה בשבת

דרשת שבת-הגדול

(לכאורה התמיה הי' משום שראו שקונים בשבת או משום מוקצה) ועי"כ שאלו אותם, וענו להם ששוחטים את אלהיהן ולא יכלו לעשות מאומה, ובפרישה מביא דבריו וכותב ואני שמעתי משום שידעו שאסור לעשות קשר בשבת, וראו שבני קושרין אותו לברעי המטה, רק שלא ידעו שיש נפק"מ בין קשר של קיימא ואינו של קיימא, ובנ"י לא עשו רק קשר שאינה של קיימא עכ"ד, אך לפי הנ"ל י"ל יותר שהוקני ישראל היו במדרגה גבוהה כמו מקומו של ר"א, שלהם גם המכשירים דוחים את השבת, ולכן אפי' להדיעות שקשר ליום א' היו של קיימא, היו ג"כ רשאים, וכ"ש מקח וממכר וכיו"ב.

ומספר הב' וילכו ויעשו בני"כ ככל אשר צוה ה' וגו', וברש"י מלמד שלא הפילו דבר מכל מצות משה ואהרן ר"ל שאף שזהו מדרגה גדולה מ"מ זכו לזה או גם כלל ישראל, שהיו רשאים לעשות גם הכנת המשיכה באופן שאסור בשבת, וזהו שלא הפילו דבר – פי' אפי' דבר א' של משכו בש"ק ג"כ לא הפילו, ע"י שמשכו מע"ז בשלימות גם מפנימיות של ע"ז שהם מחשבות של פניות וכיו"ב והגיעו לדרגא גבוהה בקיום מצות השי"ת.

וזהו הוונת ברברי רש"י ז"ל, וילכו ויעשו מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הב' כאילו עשו, שכל מחשבה והכנה להמצוה שעשו מאז שנצטוו היה בנדר המצוה ממש – וע"כ ניתן שכר להליכה ושכר לעשי' משום שבאו למדרגה כזו שאף ההליכה להמצוה הי' להם בו אותו חיות דקדושה של מצוה ואותו שכר.

ועי' מגיד הב' כן עשו אף משה ואהרן כן עשו, שזה חידוש עצום שאפי' משה ואהרן שהם היו כולו לה' ולא הי' להם אף שמץ של ע"ז מפניות וכיוצא"ב, אבל כיון שראו שבנ"י עוסקים בתשובה בענין משכו דיכם מע"ז, אזי אף הם כן עשו בגודל צדקתם חתרו למצוא בעצמם שמץ מנהו לקיים גם הם משכו מע"ז בתוך כלל ישראל, וכענין שמוכא מהבעש"ט הק' זי"ע שראה פ"א יהודי מחלל שבת, והיצר לו מאוד למה בא לפני עיניו דבר מגונה כזה, ופשפש במעשיו אולי יש לו שמץ מאותו חטא, עד שזוכר שפ"א שמע זילותא דרבנן ולא מיחה ונודע שת"ח הוא בחי' שבת, והוי מעין חילול שבת.

(ואגב, כיון שמדברים מזילותא דרבנן כאן המקום להודיע בשער בת רבים אודות מה שרואים פאשקווילען המסתובבים בראש כל חוצות, הנני לגלות דעת שאין לנו שום שייכות עם כל אלה, והגם שזאת מובן מאליו, אבל אם ישנם אנשים שאין להם שכל להבין מאליהם צריכין לומר זאת, ואני

דרשת שבת-הגדול

מחשיב כל רב בישראל אפי' אם דעתו נגד העירוב בדיוק כמאז ומקדם, ואני אורב אותם כבתחילה בלי שינוי כלל, אך אינו מוכרח שאני מסכים עמם לכל דבר שעושים היכא שהוא לדעתי היפך דעת תורה.)

וי"ל שאדרכה הא הזכו בני"ל לקיים משכו מע"ז בא רק מכה שמשוה ואהרן חתרו במעשיהם לקיים כן בדקות תיכף בציווי השי"ת ומהם נמשך נתינת כח לכלל ישראל הכלולים בהם למשך מע"ז כפשוטו, (וכעין מה שמוכח בתפארת שלמה עה"פ וידבר אהרן ומרים על משה, משום שראו שבני"ל בנו כ"א למשפחותם הרי שבא להם תאות ניאוף, וחמהו האך זה יכול להיות והלא קדושת משרע"ה הי' צריך להגן עליהם מזה, והבינו שבוודאי אין למשה שום שייכות בענינים כאלו, ורק בכגון דא יכול לבוא ככה לבני"ל, כי באופן כזה אין לו שייכות עמם שיוכל להגן עליהם יע"ש.)

ומעתה י"ל שזהו הטעם שנקרא שבת זו בשם שבת הגדול, דהגם ששבתו בני"ל גם לפני"ז בש"ק אך מכיון שבאו אז בני"ל להשגה כזו שגם ההכנה להמצוה ומכשירי מצוה למצוה יחשב, והלא א"א לשבת בלי שיכין א"ע מקודם כל מה שצריך לכבוד שבת, כמו שכ' והבינו את אשר יביאו, ומי שטרח בער"ש יאכל בשבת, ועכשיו באו בני"ל במדריגה כזו שכ"ז נחשב להם כאילו מקיימים מצות שבת ממשי, ונמצא שנתגדל השבת שכבר התחיל יום השבת מעת התחלת ההכנה לפנייה והבן.

יעזור השי"ת שנוכל להבין א"ע לקראת החג הק' הבא לקראתינו לשלום ונזכה ליהדר ממשהו חמץ וכל הרמז בזה ולקיים כל המצות התלויות בה כתיקונם בלי שום מכשול, והשי"ת יתעטר במצותינו כמות שהוא שיעלה לריח ניחוח לה', לעשות עטרה לראש צדיק חי עלמין, ואף שיכולין לקיימם בדרגא גבוהה יותר מאשר בהשגותינו אבל הרי אנו קעת בעיקבתא דמשיחא בשפל המצב, והשי"ת יאיר בלבנו אור של תשובה יראת ה' ואהבת ה', ונבין האמת ולעשות תשובה על העבר וקבלה טובה על להבא, וימדר גאולתינו ופדות נפשינו, דהרי בגאולת מצרים תלוי כל הגאולות, ונזכה לראות בישועתן של ישראל ובשמחתן, ועוד בשנה זו נזכה לקיים כפשוטו שה תמים זכר בן שנה וגו' להקריב הקרבן פסח'ל בחיים חיותינו, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, ויגאלינו גאולת עולם בבית משיח צדקינו שיבוא ויגאלינו בב"א.